

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท

รจนา ปุณโณทก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ รจนา ปุณโณทก ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ของ
มหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....*กรภัทร เสงอุดมทรัพย์*.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(ดร. กรภัทร เสงอุดมทรัพย์)

.....*ส*.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ดร. สงวน ธานี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....*รังสิมันต์ สุนทรไชยา*.....ประธาน

(ดร. รังสิมันต์ สุนทรไชยา)

.....*กรภัทร เสงอุดมทรัพย์*.....กรรมการ

(ดร. กรภัทร เสงอุดมทรัพย์)

.....*ส*.....กรรมการ

(ดร. สงวน ธานี)

.....*ชว*.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วารี กังใจ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ของมหาวิทยาลัย
บูรพา

.....*ประทุม ม่วงมี*.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่.....*29*.....เดือน.....*พฤษภาคม*.....พ.ศ. 2550

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำปีการศึกษา 2549

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ดร. ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร. สงวน ธานี กรรมการที่ปรึกษาร่วม โดยให้คำปรึกษาที่แนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความใส่ใจ ภายใต้หลักการให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. รังสิมันต์ สุนทรไชยา ผู้ทรงคุณวุฒิในสถานบัน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วารี กังใจ ผู้ทรงคุณวุฒิจากบัณฑิตวิทยาลัย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลชลบุรี หัวหน้าแผนกผู้ป่วยนอกจิตเวช และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และที่ขาดไม่ได้คือ ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่ยินดีสละเวลาให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาที่พิจารณาให้ทุนอุดหนุนและส่งเสริมการทำวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบคุณภาควิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช ที่เอื้อโอกาสในการลาศึกษาต่อในบางเวลา และคณาจารย์ที่เป็นกัลยาณมิตรทางวิชาการ ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจเสมอมา

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ที่ให้พลังแห่งความอดทน วิริยะอุตสาหะ ใฝ่ศึกษา กราบขอบพระคุณ ครู-อาจารย์ทุกท่านที่ให้พลังทางปัญญา และขอบคุณ คุณสุขสันต์ และเด็กหญิงชนิษฐา ปุณโณทก ที่พร้อมอยู่เคียงข้าง เป็นกำลังใจ และให้เวลาในการศึกษาครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูคุณเวทิตาแด่ บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านานนี้

รจนา ปุณโณทก

45912187: สาขาวิชา: การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช; พย.ม. (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช)

คำสำคัญ: ผู้ดูแล/ ผู้ป่วยจิตเภท/ การรับรู้ความรุนแรงของโรค/ ความต้องการ/ ภาระการดูแล

รจนา ปุณ โนทก: ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาระการดูแลของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท (FACTORS RELATED TO BURDEN AMONG CAREGIVERS OF PATIENTS WITH SCHIZOPHRENIA)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ภรภัทร เสงอุดมทรัพย์, Ph.D., สงวน ธานี, Ph.D. 99 หน้า.

ปี พ.ศ. 2550.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลกับการดูแลของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอกจิตเวช โรงพยาบาลชลบุรี จำนวน 111 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลทั้งของผู้ดูแล และผู้ป่วย ปัจจัยเกี่ยวกับการดูแล การรับรู้ความรุนแรงของโรคความต้องการ และภาระการดูแลของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท วิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติพรรณนาและหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน

ผลการวิจัยพบว่าผู้ดูแลที่เข้าร่วมการวิจัยเป็นเพศหญิง จำนวน 57 คน (51.4%) มีอายุอยู่ในช่วง 41-60 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา (54.1%) ผู้ป่วยในความดูแลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (65.8%) อายุอยู่ในช่วง 21-40 ปี (56.8%) และ ไม่มีรายได้ (88.3%) ผู้ดูแลส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับทางสายเลือดโดยตรง กับผู้ป่วย (77.5%) โดยเป็นบิดาร้อยละ 17.1 มารดา ร้อยละ 24.3 และเป็นพี่/ น้องร้อยละ 36.1 ระยะเวลาที่ผู้ดูแลให้การดูแลผู้ป่วยส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1-5 ปี (44.1%) ระยะเวลาในการเจ็บป่วยส่วนใหญ่มากกว่า 10 ปีขึ้นไป (36.1%) จำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 1-5 ครั้ง (48.6%) ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับภาระการดูแลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ความเพียงพอของรายได้ของผู้ดูแล และรายได้ของผู้ป่วยโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมนเท่ากับ .318, -.285, -.214, -.333 และ -.228 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลที่มีความสัมพันธ์กับภาระการดูแล คือ ความเกี่ยวข้องกับของผู้ดูแลกับผู้ป่วย การรับรู้ความรุนแรงของโรค และความต้องการของผู้ดูแล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมนเท่ากับ .230, .443 และ .311 ตามลำดับ

ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับพยาบาลในการที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้ดูแลและการให้การบำบัดทางพยาบาลที่คำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาระการดูแล ตลอดจนการช่วยลดภาระของผู้ดูแล เพื่อเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตทั้งของผู้ดูแลและผู้ป่วย ตลอดจนการป้องกันปัญหาด้านสุขภาพจิตที่อาจเกิดกับผู้ดูแลผู้ป่วยได้

45912187: MAJOR: MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING; M.N.S.
(MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING)

KEYWORDS: CAREGIVERS/ SCHIZOPHRENIA/ PERCEIVED SEVERITY OF
ILLNESS/ NEEDS/ BURDEN

RODJANA POONNOTOK: FACTORS RELATED TO BURDEN AMONG
CAREGIVERS OF PATIENTS WITH SCHIZOPHRENIA. ADVISORY COMMITTEE: PORNPAT
HENGUDOMSUB, Ph.D., SANGUAN THANEE, Ph.D. 99 P. 2007.

The purpose of this study was to examine the relationship between factors related to burden and burden among caregivers of patients with schizophrenia. Caregivers of patients with schizophrenia (n=111) who met the inclusion criteria participated in this study. The questionnaires consisted of questionnaire to assess personal data of both patients and their caregivers, factors related to patients' care, perceived severity of illness, needs, and burden. Descriptive statistics and Spearman's rank correlation coefficient were used to analyze the data.

The results revealed that 51.4% of participants in this study who were females (n=57), had average age ranged from 41 to 60 years (55%), reported of having primary education (54.1%), and reported insufficient income (58.6%). Care recipients were males (65.8%), had average age ranged from 21 to 40 years (56.8%) and reported no income (88.3%). The relationships of caregivers with patients were fathers (17.1%), mothers (24.3%) and siblings (36.1%). Duration of care was mostly above 10 years (36.1%) and the frequency of re-admission were 1-5 times (48.6%). Factors significantly correlated with burden were age ($r_s = .318, p < .05$), education level ($r_s = -.285, p < .05$), caregivers' actual income ($r_s = -.214, p < .05$), caregivers' perception of sufficient income ($r_s = -.333, p < .01$), patients' actual income ($r_s = -.228, p < .05$), relationships between caregivers and patients ($r_s = .230, p < .05$), perceived severity of illness ($r_s = .443, p < .01$), and needs ($r_s = .296, p < .01$).

The results provided essential data base for nurses to the development of caregivers' potentials as well as nursing interventions that place emphasis on caregivers' needs, their perception toward the severity of patients' illness, as well as the reduction of burden. These will in turn help prevent mental health problems among caregivers of patients with schizophrenia.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัยและเหตุผลสนับสนุน.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
ขอบเขตของการวิจัย.....	13
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
ผู้ปวยจิตเภท.....	16
ผู้ดูแลผู้ปวยจิตเภท.....	21
ภาระการดูแล.....	23
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาระการดูแล.....	27
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	40
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	40
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	47
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	50
5 สรุปและอภิปรายผล.....	60
สรุปผลการวิจัย.....	60
อภิปรายผลการวิจัย.....	61
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	72
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	73
บรรณานุกรม.....	75
ภาคผนวก.....	84
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	85
ภาคผนวก ข การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง.....	90
ภาคผนวก ค สำเนาหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย.....	93
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	99

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้และความเพียงพอของรายได้.....	51
2 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ป่วยจิตเภทที่อยู่ในความดูแล ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้	53
3 ปัจจัยที่เกี่ยวกับการดูแล จำแนกตาม ความเกี่ยวข้องของผู้ดูแลกับผู้ป่วย ระยะเวลากการดูแล ระยะเวลากการเจ็บป่วย และจำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษ้าในโรงพยาบาลของผู้ป่วยจิตเภท.....	54
4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคะแนนการรับรู้ความรุนแรงของโรคโดยรวมและรายด้าน.....	55
5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคะแนนความต้องการในการให้การดูแลผู้ป่วยจิตเภทของผู้ดูแล.....	56
6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของคะแนนการดูแล.....	56
7 ความสัมพันธ์ระหว่าง กับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ดูแล และปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ป่วยจิตเภทกับการดูแลของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท.....	57
8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวกับการดูแล จำแนกตาม ความเกี่ยวข้องของผู้ดูแลกับผู้ป่วย ระยะเวลากการดูแล เวลาที่เจ็บป่วยและจำนวนครั้งที่เข้ารับการรักษ้าในโรงพยาบาลของผู้ป่วยจิตเภท กับการดูแลของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท.....	58
9 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความรุนแรงของโรค กับการดูแลของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท.....	59
10 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการในการให้การดูแลผู้ป่วยจิตเภทของผู้ดูแลกับการดูแลของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท.....	59

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	12
---	---------------------------	----

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University